

“La Carta de les Llengües garanteix que no hi haurà indefensió lingüística”

JORDI PLAY

Lluís Maria de Puig (Bàscara, Alt Empordà, 1945) ha estat impulsor, des del Consell d'Europa, de la Carta de les Llengües Regionals o Minoritàries, que és la base jurídica de la ILP “Televisió sense fronteres”.

Heu estat un dels redactors i impulsors de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries. Quin és l'origen d'aquest document?

—Al començament, va ser una recomanació d'Alexandre Cirici Pellicer [escriptor i militant del PSC] que va fer un report sobre l'estat de les llengües

minoritàries i va aconsellar d'elaborar una carta europea per protegir-les. Cirici va morir el 1983 i poc després jo m'incorporava a la delegació d'Espanya al Consell d'Europa. Aleshores em vaig encarregar de desenvolupar el document. Durant quinze anys vaig ser el reporter sobre la Carta de les Llengües. I, precisament, la meua primera intervenció en

un col·loqui sobre l'estat de les llengües minoritàries es va convertir en el primer discurs que es va pronunciar en català en una institució internacional.

—**Quan va ser?**

—El 1984. Vaig haver de fer una cosa una mica estranya perquè, al col·loqui, tots volien intervenir en les seves respectives llengües i n'hi havia més de seixanta de diferents. Hauria estat impossible. Amb l'ajut dels funcionaris catalans a Europa, ho vaig aconseguir. Vam passar còpies del discurs per a cadascun dels assistents en versió anglesa i francesa. D'aquesta manera vaig poder fer un discurs en català que va ser reproduït a tots els diaris de Catalunya. Una de les conclusions del col·loqui va ser que s'havia d'arribar a un conveni internacional que generés un seguiment estricte i que tindria forma de carta, com la dels Drets Humans.

—**Per què la definició de “llengües regionals o minoritàries”?**

—En la nostra intervenció vam dir que se n'haurien de dir *llengües nacionals* i no *regionals*, perquè Catalunya no és pas una regió, però molts s'hi van oposar. Finalment, vam trobar la fórmula de “regionals o minoritàries” i vam continuar endavant. Començarem a treballar en la Conferència de Poders Locals i Regionals del Consell d'Europa. Ens reuníem representants de totes les llengües i hi eren presents delegats dels governs. En el cas del govern espanyol va venir Jordi Menéndez, que aleshores era director general al Ministeri d'Educació. Com a expert, jo em vaig emportar Modest Prats, professor de llengua catalana i historiador de la llengua, que m'havia d'acompanyar a molts viatges cap a Estrasburg.

—**Vós i ell sou responsables de bona part de la carta.**

—L'elaboració del text va ser molt complicada, perquè uns, els catalans, anàvem al capdavant de tot, amb moltes exigències, i uns altres en tenien molt poques. Nosaltres sabíem que re-

presentàvem un cas lingüístic extraordinàriament avançat respecte a unes altres llengües minoritàries d'Europa. Estàvem preocupats pel català i vèiem el futur molt difícil, però si comparàvem el nostre cas amb unes altres llengües amb menys parlants i una pressió molt més forta —com el bretó o els dialectes que es parlen a Rússia—, el nostre cas era excepcional. Quan ens vàrem posar a parlar de canals de televisió, els únics que reclamàvem el dret a una televisió érem els catalans. Per als bretons era inimaginable.

—**Fèieu més pressió que els altres?**

—Nosaltres ja teníem la llei de normalització lingüística, que obligava les administracions a tenir consideració per la llengua pròpia. Perquè la Carta de les Llengües significués una millora de la nostra situació en aquella època —i vist que no tots els països estaven disposats a acceptar el mateix contingut— vam fer que la carta inclogués uns punts obligatoris per a tots els països signants i uns altres d'optatius, que els països podien ratificar o no.

—**Per poder dur-la endavant?**

—La carta no significava una revolució per al català. Ens beneficiava en dos o tres punts, però la resta ja ho havíem aconseguit. Els bascos ja estaven satisfets amb els mínims i pressionaven per assolir uns màxims. Però defensàvem el cas català, de manera que implicava tota la resta de llengües de l'estat.

Després vaig presentar la carta a l'assemblea parlamentària del Consell d'Europa, cosa que va significar un gran pas endavant. El comitè de ministres del Consell d'Europa la va discutir i, al cap de dos anys aproximadament, va sortir una mica retallada, sobretot per la pressió dels francesos i els turcs, que van eliminar coses que ens semblaven importants. Per sort va prosperar la idea que els països haguessin de ratificar un nucli obligatori, mentre que algunes altres coses fossin optatives. Això va permetre que cap país no demanés el vet.

—**I la ratificació?**

—Després va començar la signatura dels països membres del Consell d'Europa. Jo mateix vaig acompanyar Javier Solana, ministre d'Educació, a Estrasburg per signar la carta, però calia encara ratificar-la al Congrés. I això va costar més.

“Segons la carta, no es pot impedir que a València es vegi TV3 o un altre canal de TVC”

—**Per què?**

—Hi havia el problema de si posàvem o no el nom de les llengües. El PP volia que hi constés “llengua valenciana” i ho vam evitar. De la mateixa manera que a la Carta Europea no vam fer cap llista de les llengües, tampoc no calia fer-la aquí. Volíem posar-hi els noms, però el portaveu del PP ho volia aprofitar per introduir-hi “llengua valenciana”. Sabeu qui era el ponent del PP?

—**Qui?**

—Francisco Camps. I el ponent dels socialistes, jo. Ell defensava d'incloure-hi “llengua valenciana” i nosaltres, “catalana”. Vam aconseguir que el text es referís a les llengües cooficials segons els estatuts d'autonomia. Des del punt de vista lingüístic, la importància per al català que se signés la carta era molt gran, perquè deixava garantit a l'àmbit europeu que mai no hi hauria una indefensió en matèria lingüística, com havia existit en temps de Franco. Un dels punts interessants era l'ús de la llengua a l'administració en general i a la justícia, en particular. En el cas dels mitjans de comunicació es defensa el dret de les llengües a fer-se veure i sentir-se en tot l'àmbit de la llengua. Segons la Carta, no es pot impedir que a València es vegi TV3 o qualsevol altre canal de la televisió catalana. Aquesta era la nostra intenció quan vam redactar l'apartat dels mitjans. Probablement, la Carta de les Llengües és més beneficiosa per als catalanoparlants de València o les Balears que per als de Catalunya, perquè la situació pot ser més precària. La carta representa un suport a les llengües minoritzades.

—**Qui garanteix que la carta es compleix?**

—A Estrasburg es va crear un nucli d'experts i se segueix el compliment de la carta als països que l'han ratificada. L'any passat es va fer l'informe sobre Espanya i es posava com a exemple de

bon compliment la immersió lingüística a Catalunya. L'informe diu que la política lingüística de Catalunya és un exemple de com s'ha de treballar. També es queixa que l'ensenyament no es fa prou bé a Navarra.

—**Us sembla bé que la ILP la utilitze perquè les televisions en català es vegi a tot el territori catalano-parlant?**

—Naturalment. És per això que la vam fer. Per defensar la llengua i la seva extensió. El plantejament de la defensa de la diversitat lingüística és que seria un crim deixar morir qualsevol llengua i que s'ha d'evitar amb tots els mitjans possibles. El problema és que la qüestió s'hagi polititzat.

—**Està infrautilitzada, la carta?**

—Cada país, en ratificar la carta, diu com l'aplicarà. Una part és obligatòria i una altra, optativa. Alguns l'han ratificat però sense portar llengües a la televisió o a l'administració. Espanya la va ratificar tota al màxim. I la comissió d'experts fa un seguiment del nivell de compliment amb relació amb el seu compromís. No es pot acusar d'incompliment un estat que no n'ha ratificat tots els punts, és clar. Sí que ha estat infrautilitzada: hi ha estats que no volen reconèixer una llengua com a tal i, de vegades, els parlants no poden fer prou pressió contra l'estat. El govern francès del socialista Jospin la va aprovar i la va ratificar, cosa que van celebrar molt els rossellonesos. Però el Tribunal Constitucional francès va decidir que no podia aplicar-se perquè significava discriminació constitucional sobre els francesos que només parlen francès. Ho heu sentit bé! El Tribunal Constitucional [TC] afirmava que garantir els drets dels catalanoparlants, per exemple, deixava en inferioritat de condicions la resta de francesos! I demanava que la carta fos retirada. És l'únic país que ha fet una cosa com aquesta.

—**I com acabarà?**

—Ara miren de resoldre-ho d'alguna manera perquè és una bogeria. És com dir que els espanyols de Madrid estan discriminats perquè a Catalunya es garanteix la supervivència del català. Aquesta resolució del TC atempta contra un dret humà, que és la llengua. La carta va més enllà d'allò que estan disposats a acceptar una bona colla d'estats.

Alex Milian